

Digus.

Digusteadline ajakiri.

Ilmub üks kord kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Suurel
Turul nr. 16.

Tegewatoimetaja: wammut. advokat M. Pung.

Tegew toim. kirjade aadress: РЕВЕЛЬ, Wene uul. nr. 2.

N ^o 1.	Jaauar 1912. a.	N ^o 1.
-------------------	-----------------	-------------------

Ikka weel teede-tegemise küsimus päewakorral.

Teede-tegemise küsimus on meie juures nähtawaste neetud küsi-
museks jaanud. Wististe jääb ta kaua jelleks. Weel ei ole selles asjas
kusagil tõsist parandust märgata. Pahem on aga weel see, et ka
tõsist püüdmist paranduse poole selles asjas ei ole. Ikka maksawad
siin wanad traditsioonid ja põhjused, ikka tungiwad siin kõdunenud
feodalismuse nähtused elule. Parandust aga, mis õigusetundest juhi-
rud oleks, läheneb siin tungiwalt tarwis.

Selleks olgu ainult paar näitust, mis mul praegu käepärast on.

Pärnu kreisi teede-komisjon on hiljuti kõitide teede parandamise
kohustuse waldade wahel ära jaotanud. Seda jaotust on Liitwi kubermangu
walitsuse teede-osakond vastu wõtnud ja 7. septembril m. a.
otfustanud jaotust maksma panna. Muudugi on endine põhjused
täiesse jõusse jäetud, nimelt ei mõisad Liitwimaal teede parandamise
kohustusest täiesti wabad on.

Wõib õigusega ütelda, et mõisad seal jellest kohustusest täiesti
wabad on, sest see wäikene koorem, mida mõisad selles asjas kannawad,
ei ole nimetamise wäärt. Liitwi kubermangu majapidamise ligidab
tundjad, nagu endine sealne kuberner Sinowjew ja Liitwimaa majapida-
mise uurija Janowitsh, kinnitawad seda. Nende uurijate tõenduste jä-
rele kannawad mõisad wähem kui 4% jellest kohustusest, wallad
aga üle 96%.

Kes on aga selle kohustuse jaotajad waldade wahel? —
Mõisapidajad. See käib otsepidi õigusetundmuse vastu, mis igas maksu-
süsteemis walitsema peab. Alalise õiguse põhjused on, et kes koore-
mat jeltstonna kasuts kannab, see selle koorma üle walitsema peab.

Sellest põhjusmõttest järgneb: teede-tegemise jaotamisest Viivimaal peat-
sitavad mõisapidajad täiesti eemal olema ning seda jaotamist peatitavad
ainult valdade asemel toimutama. Siis oleks õigusline põhjusmõte
maksma pandud.

Valitsuse-asutustes on seda seisutorda tähele pandud. Viivi
kubermangu valitsuse teede-osakonda tuli 1905. aastal valdade poolt
palju märgukirjaid selle asja kohta. Teede-osakond tegi siis ka selsamal
aastal 10. septembril nr. 85 all protokoll, kus valdade palved õi-
geks tunnistati. Sellest otsusest määrati maandunikkude nõukogule
teada anda, selle otstarbega, et see oma poolt ligemale maapäewale
ettepaneku teeks, et teede-tegemise kohustust võimalikult ruttu, juba enne
maahindamise lõpetamist, õiglasemalt ära jaaks jaotatud. Sellest otsusest
kui ka valdade palwekirjadest anti kohaliku majapidamise peavalitsusele
Peterburis teada.

Wiis aastat on sellest mööda, kuues käes, kuid valdade kohused
on endised. Digem, nad on muutunud, see on kaotanud. Uusi teefid
on juurde tulnud ja ilma, et uut maadehindamist ära oodata, otsu-
sataks neid teefid valdade teha määrata. Pärnu kreisis on algus
tehtud ja siis tuleb järgemööda ka teistes Viivimaa kreisides uus teede-
jaotus. Pärnu kreisis saidvad uued tee-tükid 1. novembriks walda-
dele kätte antud. Kui nad selle jaotusega rahul ei ole, võivad nad
kuni 1. veebruarini 1912. a. selle jaotuse kohta kaebust tõsta. Niisama
pikk kaebuse-aeg on ka mõisapidajatele antud. —

Siljuti oli Wigala kihelkonna teede-komisjoni istumine. Koos
olivad: herra Reinberg Weliselt, herra von Sievers Sediwereft, herra
Reinberg Wigalast ja herra Stein Päärduft, nagu see ametlikest proto-
kollist näha on.

Arutamisel oli küsimus, kuidas teede-tegemist Wigala mõisa ja
walla wahel jaotada, sest et mõisa talukohad pea kõik juba ära on
müüdud. See komisjon tegi niisugused otsused:

1) iga mõis peab fillad ja trummid oma piiris ehitama ja pa-
randama, selle peale vaatamata, kes tema piiris teed fillutab (fillutab
endise korra järele wald).

2) Wigala mõis saab fillade ja trummide ehitamise ja paranda-
mise eest, mis tema piirides on, 3551 jülda 3 jalga esimese klassi teed
tergitust.

Nüüd tuleb seletus, mispärast komisjon sunnitud oli endist korda
maksma jätma. Seda sellepärast, et „komisjonil teada ei olnud, kui
suur talumaade abrade-arme summasse kokku wõetud ja mõisamaade
abrade armest aralahutatud on ja et muist peresid mõisast weel ära
lahutatud ei ole“.

Wigala meestele on siin otskohene näpunäide tehtud: astugu nad
koffu ja ostku võimalikult ruttu mõningad wiimased kantsnikukohad,
mis weel müümata on, kui Wigala mõisa omanik nii lihtne on, et ta
neid müüb. Kui ta neid ei müü, tuleb oodata. —

Komisjonil ei ole võimalik teefid õiglaselt jaotada, sest mõisa ja

wallamaa ahrade arw ei ole teada: jeda saab alles edaspidi teada. Urusaamataks jääb ainult, kudas komisjon jeda ette teadis, et Wigala mõis tulewikus 3551 sülda ja 3 jalga wähem teed tegema saab kohustatud kui ahrade arwu järele tema peale langeks. Wõib ju olla, et tal weel suurema fergituse peale õigus saaks olema. —

Olgu seeford küllalt nendest paarist näitusest üleüldise seifutorra kohta.

Lepingute ja aktide tegemise asjus.

Praegusel ajal, kus õigusline läbiläimine üffitute inimeste wahel ifka kindlamad wormid enesele omandab, tuleb ifka enam ka kirjalik lepingute tegemine tarwitusele. Ka meie juures wõib jeda nähtust tähele panna, kuid mitte wast nii suurel mõedul, kui jeda esimejel filmapilgul arwata oleks. Kirjalikkude lepingute ja aktide tegemist tawistab meie juures üks õigusline asjaolu, ja nimelt see, et meie juures seaduse põhjal wõimalit on kõi fjugusid lepinguid ja aktisid kohtu ees tunnistajate abil tõeks teha. Sella põhjal, et meie seaduse järele niijugune tõendamise-wõimalus lahti on jätud, ei ole lepingute tegijad seaduslikelt mitte sunnitud oma tingimistele kirjalist wormi andma. Meie siwiil-seadus (II anne) waatab kirjalise dokumendi peale üleüldiselt kui tõe n d a m i s e - a b i n õ u peale, mille läbi lepingu tõekstegemine fergendatud saab, ning ei tunniasta niijugusid lepinguid mitte tühjaks, mis suusõnaliselt tehtud saawad (§ 3033). Minult üffitud erandid on sellest üleüldisest määrusest, kus kirjaliktu wormi tingimata nõutakse, nimelt: abielu-lepingute juures (§ 36), paberite juures etienäitaja peale (§ 3120), liikumata waranduse omandamise korral, kui see omandamine kreposteeritud peab saama (§ 3002 j. t.).

Et aga suusõnaline lepingute tegemine nendele kaugeutki soowitawat kindlust ja julgust ei anna, siis hakatakse ifka enam lepinguid kirjaliselt tegema, waatamata selle peale, et seadus kirjalist wormi mitte sunduslikelt ette ei kirjuta. Muidugi on wormiline lepingute tegemine tungiwalt soowitaw, sest lepingu selgestegemine kohtu ees tunnistajate abil on esiteks wäga ränk ja teiseks wõib see tõendus wastalise tunnistajate abil fergeste kas tühjaks eht tumedaks tehtud saada. Juba sellepärast peaksiwad kõi lepingud, millel wähegi suurem tähtsus on, kirjalisult tehtud saama, mille tagajärjel palju segadusi ja kohtuskäimisi poolte wahel eemale saaks hõttud.

Selle juures on aga ühte küsimust alati terawaste filmas pidada, nimelt jeda, kudas lepingud ja aktid teha tuleksiwad, et nad nende õjalistele õiglaselt nende õigused ja kohused ära määraksiwad. Siin tuleks wahet teha kodus tehtawate lepingute, notariuse juures ja kohtus tehtawate lepingute wahel. Et kodus tehtawate lepingute õja-

listelt laiemat õigusetundmist nõuda ei või, siis ei jää meie praegusel korral nende juures pikemalt peatama.

Mis kohtus tehtavatesse lepingutesse puutub, siis tuleb siin kohal kõige enam lepingute tegemist wallakohtutes tähele panna. Kõige tähtsamad nendest lepingutest ja aktidest on järgmised: testament, päritud waranduse ja otamine ja leping pärimise kohta. Kõik need aktid on niisugused, mis harilikult terve hulga õigusi ja kohusi mitme inimese — pärija — wahel ära määravad ja mis sellepärast iseäranis suurt selgust oma siju poolest nõuavad. Et need aktid kohtus ja kohtu kaasavitamisel tehtud saavad, siis peavad neid nende osalised täieste kindlaks, määratataks ja selgeks. Kuid siiski on kaugel juuremal hulgal nendest aktidest suured puudused juures, mis näitavad, et meie praegusel wallakohtul veel palju õigusetundmiseks edeneda tuleks, enne kui ta soovitava selgusega lepinguid teha suudaks. On juhtumisi, kus leping nii kokku on seatud, et temast lihtsalt võimata on aru saada, ja seda sagedaste sellepärast, et lause-ehitus wigane on. Tuleb ka niisugusid juhtumisi ette, kus kohtul akti tegemise juures selget ettekujutust ei ole, mis sugune õigusline iseloom sellel aktil on. Nii on wallakohtul juhtumisi suur segadus selle kohta, millal ta testamendi ehk millal ta lepingu pärimise kohta teeb. Ometi on selle kahe akti wahel väga suur wahe ja igapähe nendest on oma iseäraline praktiline tagajärg. Nimetada võiks seda, et testamenti päranduseandja alati ja oma heaksoovamise järele muuta võib, kuna ta siis, kui ta oma pärijatega lepingu pärimise kohta teeb, seda lepingut mitte ilma pärijate kui lepingu-osaliste nõusolemiseta muuta ei saa.

Kõige rohkem tehtakse aga kõiksugu lepinguid ja aktid notariuste juures, kuna neid kaunis harva advokatide abil kokku seaditakse. Siin on väga tähtis tähele panna, kudas lepinguid notariuste kontorites meie juures tehtakse.

Kõige pealt peab tähendama, et meie juures lepingutegijad harva põhjalikult järele mõtlewad, mis suguste tingimiste ülesvõimine lepingutes ja aktides neile soovitav ja kasulik oleks. Harilikult lähewad nad notariuse juurde, ilma et nad oma lepingute üle, mida nad teha tahawad, pead oleks murdnud: kõik lepingu ja tema tingimiste tegemine jäeratsse loomulikult notariuse enese hooletaks. See on esimene põhjus, mille pärast meie juures väga puudulikult tehtud lepinguid nii palju on, sest on ju arusaadaw, et notariusel võimalik ei ole oma poolt lepingu tingimisi ette kirjutada, kui nende ülesvõtmist lepingu-osalised mitte ise ei nõua. Sarnasel olukorral ei jää notariusel muud midagi üle, kui kõige lihtsam lepinguworm võtta, lepingutegijate nimed, lepingu-asi ja kuupäew siia kirjutada ja leping on jälle walmis. Nii tehtakse meil neid lepinguid tuhandete kaupa, kuna notariused muidugi sarnaseid lepinguid ja aktid, kui kõige lihtsamaid oma wormi poolest, kõige suurema heameelega teewad. Poolte eneste kasu pärast tuleb aga tungiwalt soovida, et nad ise kodus lepingutingimised hoolega läbi mõtleksiwad, enne kui nad notariuse juurde lähewad, ja kui neil mõne

asja kohta kahilus peaks tõusma, siis nad enne seda kellegi asjatundjaga selle üle aru peaksid. Notariuse juures ei ole võimalik asja üle pikemalt järele mõelda: seal on ainult wormiandmine lepingule ja seda toimetatakse kiireste. Ka ei ole notariusel enesel võimalik iga aktitegija käest seletusi pärima hakata ja ei ole see tema kohuski: tema kohus on ainult aktile seaduslikku vormi anda.

Kuid siiski peab selle juures tähendama, et meie notariused sage-daste juuri puudusi nende juures tehtud aktidesse sattuda lasewad, ja just niisugusid puudusi, mis neile enestele otsekohe filma paista wõiksid, kui nad ettevaatlikumalt aktid kokku seadiksid. Notariused peaksid iga lepingutingimise formuleerimise juures seda oluforda filmas pidama, et akt kohtusse läbiwaatamisele wõib minna, kusjuures esimene küsimus on, misjugused on poolte õigused ja kohused. Kui sa-gedaste aga ei ole ka notariuste juures tehtud aktides üksikud tingimi-sed nii segaselt ja tumedalt ära tähendatud, et sellest suured ja pikal-dajad waidlused wõivad tõusta. Õige pahem on aga weel see, kui lepingus selle kohta midagi ära määratud ei ole, misjugused tagajärjed siis tõusewad, kui lepingu-osaline oma kohusi nii ei täida, kudas nad lepingusse üles on kirjutatud. Kui niisugust määrust lepingu rikkumise tagajärgede kohta lepingus eneses tähendatud ei ole, on lepingu-osalisel küll õigus wastalise käest lepingu rikkumise eest kahjutasu nõuda, kuid sellega on wähe awitatud, sest igauks teab, et kahjutasu nõudmine kohtu teel üks kõige raskematest ja kulukamatest protsessidest on. Sarna-sed protsessid laakswad juurel mõedul wahendatud, kui lepingus eneses ligemalt ära määratud oleks, misjugused tagajärjed lepingu rikkumisel on.

Meie notariuste juures tehtud lepingutes tuleb aga koguni ka niisugusid määrusi ette, mis otsekohe seaduse wastu käiwad ja sellepärast tühiised on. Niisugused määrused ei tohiks aga igatahes mitte no-tariuse aktis olla. Näituseks on ühe Tallinna notariuse juures üks jarnane wigane akt, nimelt testament, tehtud. Selles testamendis on niisugune määrus päranduse-andja poolt tehtud, et tema warandus pä-rast tema surma kõik naise kätte läheb, pärast naise surma aga peab see warandus pojaksõdetud lapsel minema. Wiimane määrus on aga tühiine, sest päranduse-andjal ei ole õigust oma pärijale järgmist pärijat määrata (w. §§ 2371, 2136 III a.). Notariuse kohus oleks olnud testamenditegijale ära seletada, et nimetatud määrus seadusega kokku ei käi, ning wõib olla, et siis päranduse-andja mõne teise määruise oma waranduse kohta teinud oleks; nüüd jääb aga see määrus lihtsalt tü-hiseks ning terve akt ei täida seda otstarbet, mida aktitegija soowis.

Õigist sellest järgneb, et lepingutegijad ka sel korral, kui nad seda notariuse juures teewad, ise põhjalikult järele kaaluma peawad, misjugused tingimised lepingus wõi aktis soowitawad oleks, ja kui nad kahilewad, kas need tingimised ka seaduslikud on, siis peakwad nad seletust selle kohta asjatundjate käest järele pärima. Põhjalise lepingu tegemine ei ole mitte kerge asi, waid nõuab terast asja läbi-kaalumist ja ettevaatlikku formuleerimist.

Teetakistamine.

Siljuti oli, nagu „Tall. Teatajast“ loeme, järgmine huvitav asi Tallinna rahutogus harutamisel:

30. juunil 1911. a. teatas parun Herbert Hoiningen-Huene politseile, et siis, kui tema 23. juunil Sihula alevist Matjala mõisa on sõitnud, mõned nooredmehed, kes kahe hobuse peal tema ees olivad sõitnud, teda mööda pole lastnud, vaid fogu aeg hobusid taha lastnud minna. Kui aga parun Hoiningen-Huene nendest mööda tahtnud minna, on ta nemad hobusid taga sundima hakanud, nii et parunil mõõdaafõitmine võimataks muutus.

Selle kaebtuse põhjal võeti talupojad A. Trumann, R. Trumann, M. Luit, A. Luit, P. Teder, A. Wiher, P. Tamberg, J. Dts ja M. Kurgmann trahwisead. §§ 73 ja 38 põhjal wastutusele. 22. sept. 1911. a. oli asi Tall.-Haaps. 2. jaost. rahukohtuniku juures harutusel, kes süüdistuse põhjendatud leidis olevat ja igaühel kaebtusealusele 25 r. rahatrahwi ehk 7 päewa aresti määras. Selle otse peale andsiwad kõik kaebtusealused edasikaebtuse rahutogusse, kus 14. jaan. midagi uut päewawalgele ei toodud ja rahukohtuniku otsus finnitati.

Selle teate kohta oleks nii palju tähendada, et kui asjas tõeste mingisugusid muud põhjusi süüdimõistmiseks ei olnud, kui ainult need, mis lehe kirjasaatja nimeanud on, siis see otsus küll kudagi moodi seadusega kokku ei käi. Rahukohtunikudest pealepandawate trahwide seaduse par. 38 karistab kuni 25 rublani awaliku rahu rikkumist, kui ta tulitsemist, kisklemist, rusikawõitlemist ja lärmitsemist awalikkudes kohtades. Wiimane osa sellest paragrafist ei wõinud käesolewal korral mõelduandew olla, sest et 1) näha ei ole, et mingisugust lärmitsemist oleks olnud, ja 2) ei ole käidaw tee niisugune awalik koht, kus iga walju healetõstmine keelatud oleks. Asjaoludest ei ole aga kumbagi nendest süüteo tundemärkidest näha. Ei wõinud kaebtusealused ka awaliku rahu rikkuda, sest kui ka Hoiningen-Huene rahu rikutud wõis jaada, siis on see ainult üffiku inimese rahu, mitte aga awalik rahu.

Ka ei wõi kaebtusealuste teos mõne teise süüteo tundemärkifid leida. Meid oldi aga siiski trahwiseaduse § 73 põhjal wastutusele wõetud. Selle paragrafi siju on järgmine:

„Tafistuste tegemise eest läbikäimisele purdede ja kõnniteede peal kui ka läbisõidule teedel ja uulitsatel jelle läbi, et seal raskeid asju ette pannakse, ehk mõnel muul wiisil, langewad kaebtusealused rahatrahwi alla kuni 5 rublani.“

Et nimetatud kaebtusealused raskeid asju läbisõidu tafistuseks teele ette oleks pannud, jeda ei wõi käesolewast asjaolust kudagi wälja seletada. Aga ka jeda ei wõi kaebtusealuste teost leida, ei nad mõnel muul wiisil läbisõiuu teel tafistanud oleks. Ülepea ei wõi käesolewal korral juttu sellest olla, et kaebtusealused Hoiningen-Huene läbisõitu ku-

dagi wiisi seganud oleks; jutt wõiks ainult mõõda sõidu olla. Mõõdasõitmise takistamine ei ole aga ülemal toodud seaduse poolt mitte keelatud. See on ka arusaadav, sest mõõdasõitmine ei ole mitte tarwidus, mis kaitset nõuaks, waid lõbuasi, ja kui keegi sellele lõbule tõeheid teeb, siis ei ole see koguni mitte veel karistusewääriline tegu. Kui wõis Hoiningen-Suene täie wabadusega sõita, pikkamisi ehk nii türelt kui soomis, jelleks talle niingit takistust ei tehtud. Minult mõõda ei saanud ta kaebtusealustest sõita, mitte sellepärast, et nad tema mõõdasõitu takistasiwad, waid sellepärast, et nad oma „hobusid taga sundima hakkasiwad.“ Muhtluseseadus ei wõi aga mitte kaebtusealustid sellepärast karistada, et neil wiledamad hobused on kui jüüdistajal.

Ufi on wäärt, et ta senatisse läheks.

W. P.

Põllumeestefeltside näituste aurahade kuju kiinnitamine.

W. Aitfam.

Põllumeestefeltside normal-põhjustirja § 2 on ülemal, et feltsi aurahade kuju finnitatakse Maatõrvalduse ja põllutöö peawalitsuse poolt. (Главное Управление Землеустройства и Земледѣлія). Kudas aurahade kuju finnitamisele saata tuleb, on lahtiseks küsimuseks jäetud ja feltsil tuleb siin oma äranägemise järele toimetada. Et aga algajal feltsil oma äranägemise järele kuju finnitusele saatmine walitsuse nõuetega mitte igakord kofku ei käi, siis tekitab see üleliigset tirjamahetust ja pikendab ka kuju finnitamist.

Teiseks tarwitatakse jagedaiste ka aurahade kujus kohaliku kubermangu, kubermangu ehk kreislinna wappi. Põllutöö departemangu seletuse järele tuleb seda jagedaiste ette, et nimetatud wapid õieti joonistatud ei ole, ja sellepärast jäetakse siis auraha kuju finnitamata. Arusaadaw, et sel korral see mitte üffi asjakäiku ei pikenda, waid ka ainelist kahju feltsile toob, sest et joonistajale wõi kunstnikule tehtud töö eest taju maksma peab.

Oma ringkirjas 21. septembrist 1910. aastal nr. 33677 all finnitab põllutöö departemang kõigile põllumeestefeltsidele ja semstwo-walitsustele, et aurahade kujus tarwitatawa wapi joonistus punkti pealt õige peab olema. Ühtlasi annab departemang teada, et kubermangu ja linnade wappide õigeid joonistusi heroldi-departemangu*) kantseleisil saab. Selleks tuleb sinna palwefiri saata ja 3 rubla raha ligi panna, mis kunstnikule sellekohase taffi järele wapi-joonistuse walmistamise eest maksetakse.

*) Wene keeles Департаментъ Герольдин, on asutatud 1722. aastal ja tema alla käiwad kõikijugused wapid, sugutonna-tirjad jne.

Auraha kaju walmistamist ja kinnitusele saatmist toimetatakse järgmiselt:

Esiteks seab põllumeestestelts auraha kaju põhjusmõtted ja jooned kofku ja laheb joonistaja ehk kunstniku selle järele täieliku joonistuse wõi kaju walmistada. Ka tellitakse kodu- ja wäljamaa suurematest aurahade-walmistamise töökodadest ilustatud hinnakirjad, mille järele auraha kaju kofkuseadmine hõlpsam on. Wäljamaa suuremates töökodades on aurahade kujusid igasuguste näituste jaoks sajades teisendites walmistatud. Bruugib ainult kohaliku seltsi nime asemele paigutada ehk tarbekorral mõnda joonistust olude kohaselt ümber muuta. Liitategi, et meie joonistajad ja ka kunstnikud sellel tehnikawäljal wäljamaa omadest järel on.

Auraha kaju tuleb trüfimustaga (tuschiga) joonistada ja kaunis suurelt (5—10 korda), et kaju peensused selgeste wälja tulewad. On joonistus walmis, siis wõetakse see päewapildiks üles. Üleswõtmise ajal wähendatakse kaju nii suurets, kui suur ehk wäikene auraha loomulikus juureses peab olema. Igast auraha-joonistusest peab kõige wähemalt 3 üleswõtet tegema ja iga üleswõtte peal peawad auraha mõlemad küljed wõi pooled olema. Nimetatud üleswõtteid ei kleebita mitte pakku paberi (kartoni) peale, nagu harilikka päewapilta. Üleswõtted jääwad ainult kopeerimise-paberi peale.

Palwekiri kinnitamise asjus saadetakse põllutöö departemangu (Департаментъ Земледѣлїя) nime peale. Kirjale pandakse igast katwatjetamast rahast joonistused 3 eksemplaris ligi. Peale siisjuhatause peab palwekirjas aurahade kaju ja tähendus ära seletatama.

Seltsi nimetus ja sõnad, nagu: hoolsuse ja edasipüüdmise eest, wõiwad peale Wene keele ka kohalikus keeles olla. Palwekirjas peab aga kohaliku keele sõnade tähendus Wene keeles ära heldud olema. On mõnesugusid kujutusi, nagu wiljalõikajad, külvajad, käsitööliised jne., siis tuleb nende tähendus ära seletada.

Tempelmargi maksu alla need palwekirjad ei käi.

On aurahade kaju walitjuse nõudmiste järele ja dieti joonistatud, palwekirjas kõit selgeste ära seletatud, siis on kinnitust loota. Kinnitatud saawad kujud Maakorralduse ja põllutöö peawalitjuse poolt heroldi-departemangu nõusolemisel. Kuna üks eksemplar aurahade kujust põllutöö ja teine heroldi-departemangule jääb, saadetakse kolmas eksemplar kinnitusega seltsile tagasi. Ühes kinnitusega saadetakse ka riigi rahapaja graveerijate nimekiri ja adressid, selle juures seltsi isikliku kofkulepimise järele auraha wormi (stampi) tellida wõib.

Wallawanem ja komisjar.

Wallawomawalitjuses on väga tähtis see küsimus, kas on komisjaril õigus ilma kõige põhjendusega walitud wallawanemat kinnitamata jätta ja oma poolt wallawanemat nimetada. Nimeta-

tud küsimus on viimasel ajal jälle põnewaks saanud ja nimelt Anija wallawanema walimise puhul. Nagu „Postimees“ teatab, oli seal wallawanema walimijega järgmine lugu:

„Anijal waliti 1910. aasta sügijel kolm korda järgnema kolme aasta peale wallawanemat. Sgarford waliti ifka üks ja jeesama noor, edasipüüdja ja laiema filmaringiga peremees Hans Dskar, teda aga komisjar ei finnitatud, seletades, et „Dskar wallawanema ameti kohane ei olewat“. Walijad ei teadnud Dskaril mingisugust wiga ega jarnast minewikku olemat, et teda wallawanemaks ei wõiks finnitada, mis iseäranis sellest wälja paistis, et Dskari poolehoidjate arw igal koosolekul alati kaswas. Wiimasel koosolekul oli wastajeid ainult mõned üle kümne, needki ainult ametites olemad isitud, kes endid rohkem ülemuse käes kartsiwad olemat. Dskar kaebas komisjari otsuse peale talurahwa-asjade komisjoni. Seal aga finnitati komisjoni otsus ja lõpetati asi lõpuliikult ära, mille järele komisjar wana wallawanema 1912. aastani ametisse finnitata ja möödaläinud sügijel uusi walimisi ette kästis wõtta. Sügijestel walimistel ei lastud Dskarit komisjari eeskirja järele healetamise alla tulla gi, olgugi et kandidatide ülesandimisel Dskarile jällegi kõige rohkem heali oli antud. Dskari poolehoidjad wõtsiwad aga teiste kandidatide healetamisest osa, misläbi koosolek orjustamisesõimuliseks jäi, kuid kõik kandidadid kufutati rõhuwa heale-enamusega läbi. Kõige rohkem jai heali (30 poolt, 41 wastu) Hans Kwelstein, kes juba ennemalt kaks aega järgimööda wallawanemaks on olnud ja kui õiglane ja asjatundja mees tuntud. Nüüd on komisjar H. Kwelsteini wallawanemaks finnitatud, olgugi et ta tarwilikku jagu heali ei saanud. Nagu kuulda, on komisjari peale senatisse edasi kaebatud.

Dskar on wallawanemaks jaades walla ja mõisa piirid lubanud selgitama hakata, mis praegu õige segased on. Nii on näit. Anija mõisa lääes maaraamatu (Lagerbuch) järele 12 talukohta walla maast, kuna just wiimastel aastatel Anija mõis kohte ära kaotas, mida ümberkaudne rahwas juba ammuft ajast kuwenditukohtadeks on lugenud. Asat kolm tagasi oli ford Anija walla wolikogus ka mõisa ja walla piiride selgitamine harutusel, kuid liig pealiskaudse asjaajamise pärast suifus asi peagi, ilma et selgust oletks saanud.“

Komisjari teguwiiis on hoopis algupäraline ettefirjutus, et ta arwatud kandidati healetamise alla wõttagi ei lastnud. Misjuguft seaduse põhjal komisjar niifuguft määrufe on teinud, on täieste arusaamata. Kindel on, et sarnasel komisjari teguwiihil igafugune seadusliit alus puudub, ehk õigem: sellele teguwiifile ei wõi seadusliit warjugi leida. Niifugune ettefirjutus näitab ainult seda, kui wähe, kahjuks, komisjarid oma õigusi ja kohusi tunnawad.

Palju parem lugu ei ole ka wallawanema finnitamata jätmisega, sest ka see teguwiiis ei käi seadusega kokku. Wallakogukonna seaduse par. 27 ütleb walla-ametnikkude walimise kohta järgmist:

„Sga uue walimise üle annab wallawanem mõisapolitiseile teatust

ja paneb walitud ametniku ülewaatajale walitsuse-asutusele finnitamiseks ette. . . Ülewaataja walitsuse-asutus võib walitud ametnikkude finnitamist ainult siis tagasi lükata, kui walimisekorda on rikutud või niisugused isikud on walitud, keda seaduse järelle walla-ametisse ei lasta.

Selles paragrafis nimetatud „ülewaataja walitsuse-asutus“ on praeguse seaduse järele komisjar ja jellepärast määrab see paragrafi tema wõimupiirid walla-ametnikkude finnitamise asjas ära. Et käesolewal korral walimisekorda oleks rikutud, seda ei wõi mitte arvata, sest siis oleks komisjar oma otuse kõige pealt selle peale põhjendanud. Kinnitamata jätmise põhjuseks on ainult seda näidatud, et walitud mees mitte wallawanema kohane ei olla. Et aga seadus komisjonile ülepea seda õigust annab, järele kaaluda, kas walitud isik oma ameti kohane on, sellest ei wõi juttugi olla. Tähendatud paragrafis on määratud, et walla-ametisse ei wõi niisugused isikud walitud saada, kellel selleks seaduslised takistused on. Suba sellest on näha, et seadus mitte piiramata woli komisjarile anda ei taha oma heakskiirumise järele walla-ametnikka nende ametisse finnitada wõi mitte finnitada.

Seaduses on aga tõeste need põhjused ette ära nähtud, mis komisjarile õiguse annawad walla-ametnikkude finnitamist tagasi lükata. Selle kohta käib Wallatogukonna seaduse par. 28, mis järgmist ütleb:

„Kogukonna-ametite peale ei wõi neid walida, kes kohtu poolt nuhtluste alla on mõistetud, ehk kes kohtu ülekuulamise all on kuritööde ja üleastumiste pärast, mis kaelakohtu alla käiwad, ehk need, kes kohtu poolt kahtluse alla on jätetud, aga ka need isikud, kes halwa ülespidamise pärast, s. o. niisuguste üleastumiste pärast, mis politseikaristuse all seisawad, mitu korda on karistatud. Selle järele võib kõiki teisi kogukonna järel olewaid inimesi, kes 25 aastat wanaks saanud ja ristiustku on, kogukonna-ametisse walida. Minult wallawanem ja tema abilised walitajeks ka kohaomanikkude wõi -rentnikkude hulgast.“

Selles määruses on selge sõnaga öeldud, misjugused need põhjused olema peawad, mis ülemusele kogukonna-ametnikkude finnitamata jätmiseks õiguse annawad. Peale selle on paragrafi lõpul otsekoheselt finnitatud, et kui nimetatud põhjusi ei ole, siis teisi kõiki kogukonna liikmeid ametitesse walida võib, wallawanemaks aga kohaomanikkude wõi -rentnikkude hulgast. Muidugi mõista, ei wõinud käesolewal korral ülemalnimetatud põhjustest kõige wähemasti kõnet olla, sest siis oleks komisjar oma määruses neid ette toonud.

Kõigest sellest selgub, et komisjarid heameelega oma wõimupiirid laiendada katsuwad, waatamata selle peale, et seaduse poolt need piirid selgeste ära on tähendatud. Kuid peab tähendama, et laiemaid õigusi kui praeguses seaduses määratud, ei peaks komisjaridele mitte jätma, sest see kitsendaks liig suureste kogukondlike omawalitsuse tegemust ja õigusi.

Ünija wallawanema walimise asjas teeb „Postimees“ veel järgmise märkuse:

„Et wallawanem kogufonna tahtmise kuuste ülewaataja walitsuse-
asutuse poolt ametisse oleks nimetatud, jeda ei ole meie mälestuse
järele iegi enne 1889. aastat, s. o. jcl ajal juhtunud, kui kogufonna
walitud meeste ametisse finnitamine kohaliku riütelkonna poolt walitud
tihelkonnakohtute käes seisib. Ja ometi oleks sellest enam aru saada
olnud, kui Saksa kohtunikud wallakogufondade wastu jcl ajal oma
wõimu oleksiwad näitanud, kus wägi ja wõimus meie maal nende
käs oli.“

Kirjeldatud lugu peaks küll kuni senatini wiidud saama.

Kas on politseiteenistuses olewad wallaliikmed walla- maksust wabastatud, wõi mitte?

5. oktobril 1906. a. antud Kõigefõrgem käsufiri annab kogufonna
ja maksu all olewatele wallaliikmetele luba riigiteenistusesse astumise
korral, kas oma endisest kogufonnast ehk wallast lõpulikult wälja astuda,
ehk nendesse ajutustesse edasi jääda (p. III nimetatud käsufirjast, ukasist),
olguigi ehk nemad riigiteenistuses on. Lõpulik wäljaastumine wallast
sünnib isiku soowil ja sellepärast sifemiste asjade ja rahaministeriumi
nõusolemil peawad wabastamise palwed nende isikute poolt, kes soo-
wiwad wallast wabastatud jaada, kroonupalatile sisse antud saama,
aga mitte nende asutuste kohtade poolt, kuhu wabastatawad isikud tee-
nima soowiwad minna. Palwefirjadel peab wallawalitsuse poolt wälja-
antud tunnistus lahtilaskmise kohta, mida wastutõrkumata peab wälja
andma, ligi panema. Peale jeda, kui isik riigiteenistuses aukõrgendust
ei saa, p. 3 artitel 562 seisuse-sead. 1899 ja art. 778 teenist.-sead.
1896, peab uueste walla alla ehk muu seisusesse üles kirjutama, mis
üleüldse ümbertirjutamise seaduse põhjal peab sündima. Isikud, kes riigiteenistusesse
astudes oma walda edasi jääwad, wabastatakse teenis-
tuse ajal p. II Kõigefõrgema käsufirja järele naturalkohustest (нату-
ральныхъ повинностей) ja kogufonna-wallateenistusest, kuid peawad
kõik rahalised maksud maksma, mis nendelt kui wallaliikmetelt nõu-
takse. — Nõnda siis, Kõigefõrgem käsufiri 5. oktobrist 1906. a. lubab,
kas lõpulikult wallast wäljaminekut maksuallastele wallaliikmetele riigitee-
nistusesse astudes, kohujega pärast walda tagasi tulla, kui kõrgendust
auastmes ei saa, ehk riigiteenistusesse astudes oma walda edasi jääda
ja kõik rahalised maksud walla heaks maksta. Mjutisti wallast wäljaminekut
selle aja peale, millal isik riigiteenistuses seisab, Kõigefõrgem käsufiri
ei luba. — Sellepärast andis otsekoheste maksude departemang pala-
tile teada, et riigiteenistusesse astujad wõiwad kas lõpulikult wallast
wälja minna ehk sinna edasi jääda. Wiimajel korral wabastatakse jara-
nased isikud naturalmaksudest, kohustest (натуральныхъ повин-
ностей) ja kogufonna teenistusest (отъ несенія общественной
службы) selle aja jooksul, kui tema teenistuses on. — Et Balti ku-

bermangudes peale naturalmaksude weel (pearaha) rahalik kogukonna-
maks on (денежная общественная повинность), siis ei ole kroonu-
palati tegevus, kes politseiteenistuses olewaid wallaliikmeid wallamaksu
alt wälja arwas, selle aja peale, kui nad teenistuses on (исключить
полицейских чиновъ изъ податнаго оклада на время со-
стояннiя ихъ на службѣ), mitte õige, sest nende maksude maksmine
on sunduslik isikutele, kes wallaliikmeteks edasi soowivad jääda.

Sascha.

Wangideküütimine Cestimaal.

Selle asja kohta andis walitsew jenat 1911. a. nr. 11222 all
Cestimaa kubermangu walitjusele järgmise ukasi :

Kurna walla wolitogu kaebust Cestimaa kubeneri ringkirja peale
27. nowembrist 1908. a. nr. 10 wangide küütimise kohustuse kohta
wallafogukondade poolt läbi waadates ja kõigi asjaolusid silmas pi-
dades leiab walitjew jenat, et Kurna walla wolitogu oma protokollis
7. oktobrist 1908. a. otjustas, kohaliku komisjari kaudu Cestimaa mõis-
nikkude maapäewa paluda, et wangide küütimise kohustus terve kuber-
mangu peale ühetasajelt ära saaks jaotatud ja et maksud küüdi-punktiide
ülewalpidamiseks terve kubermangu maa pealt wõetud saaks. Selle
wolitogu protokollis saatis kohalik komisjar kubermanguwalitjusele läbi-
waatamiseks. Pärast selle protokollis läbiwaatamist kirjutas Cestimaa
kuberner 16. detsembril 1908. a. nr. 1279 komisjarile ette wallawo-
litogule kuulutada, et selle poolt ettetoodud küsimus, et wangide küüti-
mine üleüldiseks kubermangu kohustusjeks saaks tunnistatud ja et selle
küütimise kulude katmiseks kõik maapidajad kubermangus maksu alla
saaks pandud, kubeneri ringkirjaga 27. nowembrist 1908. a. nr. 10,
otjustatud on. Selles ringkirjas on seletatud, et wangide küütimise ko-
hustust peawad wallafogukondade liikmed kandma, kes ülepea Cestimaa
kubermangus maakogukondliste maksude alla käiwad ja et wangide küü-
timise kohustust naturas wahtide ja saatjate pallamise läbi ära muuta
ei saa. Walitsew jenat leiab: 1) et wallawolitogu palwe kubeneri
ringkirja 27. nowembrist 1908. a. tühjaks teha selle kohta käidawas
osas täitmist ei wõi leida. Seda sellepärast, et maa-maksude seaduse
(Sead.-kogu IV a. 1899. a) § 261 ja 263, p. 5 järele natural
maatohustuste hulka, mida iga kubermang ise oma kulul ja oma jõuga
ning kõige oma elanikkude abil täitma peab, ka wangide küütimise ko-
hustus käib, mis selles seisab, et wangid sifemisi teesid mööda kuni
nende ühtejooskuni wangitapi teega saadetud saawad, et wangidele ja
nende saatjatele õõkorterid saab muretsetud, et need korterid walgustatud
ja kõetud saawad ja et rängaste haigetele wangidele küüdi-hobused
walmis saaks peetud jne. Kirjeldatud kohustus wõib natural-kohustusjelt
rahamaksude peale ainult selle korra järele muudetud saada, mis maa-

maksu seaduse 1906. a. lisa § 286 ära määratud on. 2) Walla-
wolifogu poolt ettetoodud palwe, et wangide kütitiimise kohustus, mida
wallafogufonnad kandma peawad, enam ühetaoliselt ära jaoks määra-
tud — nende iseäraliste kohalikkude põhjuste pärast, mille all Kurna
wald, kui Tallinna linna ligidal asuw, kannatab — võib ainult sel
korral täitmist leida, kui see kohustus natural-kohustusest rahamaksu
peale ümber jaoks muudetud, selle korra järele, mis maa-maksu sead.
§ 286 ette on nähtud. Nii kaua aga, kui iga walla fogufond üffi-
kult wangide kütitiimist naturas toimetama kohustatud on, ei ole milgi
teel võimalik seda kohustust wallafogufondade peale ühetaoliselt ära
määrata. Nendel põhjustel leiab walitsew senat, et Kurna walla wo-
lifogu kaebusel seaduslist alust ei ole, millepärast otjustab seda kaebust
tagajärjeta jätta.

Senati kassatsiooni-departemangu seletused.

Rendikoha ülesütlemise õigus. Tähelepanemise wäärt se-
letuse rendikohtade ülesütlemise õiguse asjus on „Pwl.“ teatel senat
andnud, kus küsimus Saaremaal Laimjala wallas olewa Madise talu
rentniku Aleksander Warwase kaebuse peale harutusele tuli: A. Warwase
peale oli Laimjala mõisa omanik parunesse R. Saks 8. mail 1908. a.
Saaremaa 2. jaosk. rahukohunikku ees kaebust tõstnud, et Warwas
talust mitte wälja ei taha minna, mida mõisaomanik Flor Millerile
ära müünud, sest et rentnik Warwas kohta nende tingimistega osta ei
ole tahtnud. Sellepärast palus R. Saks tõrgeft rentnikku talust wälja
tõsta.

Warwas põhjendas oma wastupanekut sellega, et temale mitte 9
kuud kohamüümist ei ole ette kuulutatud, nagu seadus nõuab. Küll
oli temale juba 1901. aastal teatatud, et koht müügile läheb ja et ta,
kui kohta ise nende tingimistega ei taha osta, wälja peab kolima. Tema
ei ole osta tahtnud, aga ka teist ostjat ei ole tulnud ja ta maksnud
seftsaadik renti wana wiisi edasi. Parunesse wolinik seletas, et mehele
aegjaste üles on üteldud: mitte üffi 9 kuud, waid 7 aastat ette ja
teist korda 28. jaanuaril 1909. a., nagu Saaremaa Talurahwa-seadus
nõuab, et kui mõis esiteks määratud tingimistega ostjat ei ole leidnud
ja pärast ostuhinda alandab, siis peab ta uueste wähemalt kolm kuud
enne Süri-päewa seda rentnikule teatama, kellel siis eesõigus on nende-
samade tingimistega talu ära osta. Seaduses ei olla aga kusagil ütel-
dud, et esimene ja teine ülesütlemine oma maksuse kaotab, kui mõis
järgmisel aastal rentniku käest weel rendiraha wastu wõtab.

Selles arvamises oli ka rahukohtunik ja mõistis A. Warwase talust wälja. Rahukogu finnitab selle otsuse. Senat aga leidis, et see otsus õige ei ole, waid et ülesütlemine ainult järgnewa Jüripäewa kohta maksew on. Kui aga mõis jellesama aasta jooksul talu ei ole ära saanud müüa, waid see rentniku kätte järgmiseks aastaks edasi jääb, siis tuleb arvata, nagu ei oleks ülesütlemist olnudki, waid kui mõisaomanik selle järele talu ära tahab müüa, siis peab ta seda uueste 9 kuud enne Jüripäewa peremehele kuulutama. Sel põhjusel muutis senat Saaremaa rahukogu otsuse ümber.

Wastutus linnaameti ruumides kaduma läinud asjade eest. Walitsewa senati kodanliste asjade kassafiooni-departemangus tuli 7. detsembril 1911. a. huwitaw küsimus harutusesele, nimelt: on linnaamet kohustatud nende asjade eest wastutama, mis tema ruumides kaotsi lähewad? Küsimus ise tekkis järgmiselt:

Keegi Ushkenasi andis oma usaldusmehe adwokat Semreinowi kaudu Moskwa linnaameti wastu rahukohtunikule nõudmise siisse milles ta linnaameti ruumides kaotifiläinud jalgratta eest linnaametilt tasu nõudis. Rahukohtunik kui ka rahukogu, kus asi haruusel oli, leidsiwad, et linnaamet kaotifiläinud jalgratta eest kahilemata wastutama peab, sest sellega, et ta oma ruumides iseäralised jalgrataste seisukohad ehitab, näitab ta publikumile kohad kätte, kuhu wiitane oma jalgrattad linnaametiisse tulekul jätta võib, ja kellelgi ei wõi kahtlust olla, et tema jalgratas mitte alles ei seisja. Harutusel olewas asjas tulnud see weel kõige iseloomulikumalt wälja: linnaameti teenrid ise näidanud kahju-kannatajale, kuhu wiitane oma jalgratta jätma peab ja ei olla tähendanud seal juures, et jalgratast numbri alla hoiule tuleks anda ehk jälle ketiесе otsa luffu panna; alles pärast seda, kui nõudja jalgratas ära warastati, pani linnaamet kuulutuse wälja, milles hoiatati jalgrataid ilma järelwalweta ehk luffu panemata wälja jätta.

Kassafionikaebtuses, mis linnaameti usaldusmees adwokat Skwortsow senatiisse andis, tähendati selle peale, et Seadustekogu X köite I. jao § 687 ja 684 käesolewa asja kohta pruugitud ei wõi jaada, sest et linnaamet oma ruumides käijate asju sunnitud ei ole hoidma, hoolimata, kuhu need ka hoiule pandi. Et linnaamet publikumi kasu pärast jalgrataste seisukoha oli ajanud, siis ei arwa linnaameti usaldusmees linnaameti ometigi mitte kohustatud olema nende asjade eest wastutama, mis publikumi enese etteawaatamatusse läbi linnaameti ruumides kaotfi lähewad.

Walitsewa senati kassafioni-departemang oli aga teisel arwamisel ja jättis kostja palwe tähele panemata, nõnda et Moskwa linnaamet kaotifiläinud jalgratta eest ikkagi kahjutasu peab maksma.

Wallafirjutajate ja wallafooliõpetajate kättesaamata pallade asjus on senat seletanud, et seda mitte harilikude kohtute kaudu nõuda ei wõi. Wallafirjutajad saawad palka kui ametnikud, sellepärast ei wõi nende palganõudmine mitte kodanlike õiguse küsimuse asjaks olla. Wallafooliõpetajate palganõudmise asjus tuleb kahje teed

fäia. On wallakooliõpetaja omawahelise kofkuleppimise teel palgatud, fiis ei ole ta mitte kroonuametnik ja ta nõudmise-afi wõib harilikusse kohtusse minna.

Niisugufel juhtumijel aga, kus kooliõpetaja ametisewõtmine ja lahtilaskmine õpewonna kuratori teha on, waadati afje kooliõpetaja kui kroonuametniku peale, kes palganõudmise afjus mitte hariliku kohtu poole pöörata ei wõi, waid see ametlikul teel, administratsiooni korra järele, fiisse tuleb nõuda.

Selle feletufega on fenat oma endifi praktikaf kinnitanud, mille järele ametnik oma palka kohtu teel nõuda ei wõi, ka mitte fel korral, kui ta oma ülemääralist palka nõuab (fen. fel. 1884. a. nr. 21). Ka linnade wolikogude sekretäridel ei ole õigufi oma palka kohtu teel nõuda, waid wõitwad nad oma nõudmistega ainult ülemate walitfufje-afjutufte poole pöörata (fen. fel. 1881. a. nr. 148).

Senati administratsiooni-departemangu feletufed.

Zähtjas fenati otfus wallakogukonna maksude jaotamise kohta. Pärast 1905. aastaf feadfiwad wallad oma kogukonna maksude jaotamise afjas uue korra fiisse. Maksjaid hafati nende fiisfe-rulefute, töõjõu, wanadufe, perekondliffe feijukorra jne. järele liitidesje jaotama. Selle juures toimetas iga wald täieste ifeifeiwal, aga 1908. aastal tõmbas Liimi kubermangu talurahwaasjade komisjon nende waldade õigufitele õige kifendawad piirid. Oma otfufes, 27. oktobrist 1908. a. nr. 1038, feletas komisjon, et kogukonna maksjad kahte pealiiki langewad; ühed, kes wallapiirides talumaa peal, teifed, kes wallapiirides mõifamaa peal wõi wallast wäljas elawad. Efimefe liigi maksjate kohta tulewad maksud, fiisfe-tulekuid, töõjõudu, wanadufi ja perekonna feifu tähele pannes, ära jaotada, kuna teife liigi maksjad, (need, kes mõifamaa peal wõi walla piirift wäljaspool elawad) kõif ühepalju maksuwad, olgu maksja moonakas, wabrikant, kaupmees wõi taluomanif ja olgu ta fiisfe-rulekud üks kõif kui suured wõi wäikfed. Selle komisjoni otfufega ei jäänud Wana-Belalgi, Fetelni ja Rofenhufeni wallawolinifud rahule, kes nõudfiwad, et feefugune maksujaotus, nagu ta efimefe liigi maksjate kohta featud, ka teife liigi maksjate kohta täifs, f. o. et ka teife liigi maksjate fiisfe-tulekuid jne. kogukonnamakfude pealepanemife juures filmas tuleks pidada.

Nüüd on ka fenat oma otfufega 13. feptembrift 1911 nr. 5341 Liimi kubermangu talurahwaasjade komisjoni feletufe ümber lüftkanud, leides, et fenati käufiri, mis 21. jaanuaril 1903. a. nr. 576 all antud, niifamuti ka Balti wallawalitsemife feadufe par. 11, waldadele õigufe annawad maksufid mitte ükfinda hingede järele jaotada, waid ka teifte üleüldifte põhjusmõtete järele (fiisfe-tulekud, wanaduf, töõjõud

jne), kusjuures need üleüldised põhjused wallawolikogude määrata jääwad. Seda senati seletust tähele pannes hakkasiwadki wallad, et maksusid õiglasemalt wõtta, maksjaid rohkearwulistesse klassidesse jagama, kusjuures maksud niikäsii meeste- kui ka naisterahwaste peale pandi. Seda feerulist klassidesse jagamist ülekohujeks pidades kaebasiwad mitmed maksjad Riigi kubermangu talurahwaasjade komisjoni, kes leidis, et mõned wallad seadusewastaliste põhjused järele maksude ärajaotamise juures on talitanud. Sellepärast andis komisjon talurahwaasjade komisjaridele selle kohta juhatusi, misjagusi klassidesse jagamise wiisid kogukonnamaksude ärajaotamise juures sündsatets pidada. Senat leidis, et kubermangu komisjon sellega waldade seaduslikka õigusi kitsendab, kui ta nendele ette kirjutab ühel wõi teisel wiisil wallamaksusid wõtta.

Sellelega on siis lõpulikult kindlaks tehtud, et waldade wolikogudel õigus on kogukonnamaksusid walla liikmete peale niisuguse põhjuse järele ära jaotada, nagu nad seda kõige otstarbekohasema leiawad olewat. Kui wolikogu selle juures ülekohujelt ehk seadusewastaliselt talitab ja selle üle komisjari juures kaebust tõstatas, siis wõib wiimane wolikogu otsust finnitamata jätta, aga tal ei ole mitte õigust ette kirjutada, misjagust maksujaotamise wiisi wolikogu peab tarwitama. Sellelega on ka ühtlasi tunnistatud, et wolikogu maksujaotamise õigus nende walla liikmete kohta, kes mõisamaa peal elawad, mitte kitsendatud ei ole, nagu mõne endise seletuse järele wõis arvata.

„Päewal.“

Ministeriumide seletused.

Haigemajarahadest. Sisemiste asjade ministerium on temale saadetud teadete järele leidnud, et Baltimaa ühiskondlike hoolekandmise seletuste haigemajad (больницы приказовъ общественнаго призрѣнія) mitte õigel ajal wallawalitsustele teada ei anna, kui teegi walla liige haigemajasse on wõetud. Tagajärjeks on, et waldadel saagedaste suured haigemajarahade wõlad laela korjavad, mille maksmine neile wäga raskest, mõnikord aga otse wõimataks läheb. Ka on waldadel sel wiisil wõimata oma liikmeid mujale hoolekandmise alla toimetada, kus neil fulud rohkem jõukohajed oleksiwad. Selle peale waadates on sisemiste asjade ministerium Baltimaa kuberneridele ette pannud, niisugust korraldust teha, et hoolekandmise haigemajad (priihoospidalid) wiibimata, kui maakogukondade liikmed haigemajasse tulewad, sellest wallawalitsustele teada annaksiwad, üles tähendades, kas haige on niisuguses seisukorras, et tema haigemajasse rawitjuse alla peab jääma, wõi oletaks wõimalik teda oma kogukonda jaata. Wallad peawad oma haigete liikmete üle, kes haigemajadesse wõetud, iseäralist registri-raamatut pidama.

„E. Teat.“

Wastutaw toimeraja: Joh. Reinthal.

Wäljaandja: Eesti Kirjastuse-Õhühisus „Tihiselu“.

M. Schifferi trükk Tallinnas.